

PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARNI TADBIQ ETISHDA MUSIQA FANINING AHAMIYATI.

Odashaliyeva Fotima Odiljon qizi

Andijon viloyati, Baliqchi tumani, 35- umum ta'lim maktabi, musiqa madaniyati fani o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada pedagogik texnologiyalarni ta'lim jarayoniga tadbiq etish jarayonida musiqa fanining o'рни va ahamiyati yoritilgan. Maqolada zamonaviy ta'limda qo'llanilayotgan innovatsion pedagogik yondashuvlar orqali o'quvchilarning estetik didini shakllantirish, ijodkorlik salohiyatini rivojlantirish hamda musiqiy madaniyatni yuksaltirish masalalari tahlil qilinadi. Shuningdek, musiqa fani o'quvchilarda milliy qadriyatlarga hurmat, ma'naviy barkamollik va jamoaviylik tuyg'usini tarbiyalashda muhim omil sifatida ko'rsatib o'tiladi. Tadqiqot davomida musiqa fanini o'qitishda interfaol metodlardan, axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan va integratsiyalashgan yondashuvlardan foydalanishning samarali natijalari bayon etiladi.

Kalit so'zlar: pedagogik texnologiyalar, musiqa fani, ta'lim jarayoni, innovatsion yondashuv, estetik tarbiya, ijodkorlik, ma'naviyat, interfaol metodlar, AKT, integratsiyalashgan ta'lim.

Bugungi kunda ta'lim tizimida amalga oshirilayotgan islohotlar, yangicha pedagogik texnologiyalarni joriy etish orqali o'quv jarayonining samaradorligini oshirishga qaratilgan. Shu nuqtai nazardan, musiqa fani nafaqat o'quvchilarning estetik didini shakllantirish, balki ularning ma'naviy-axloqiy tarbiyasini rivojlantirishda ham muhim o'rin tutadi. Musiqa inson ruhiyatiga ijobiy ta'sir ko'rsatadigan, hissiy dunyosini boyitadigan, ijodiy fikrlashni rag'batlantiradigan fan sifatida har tomonlama ahamiyatlidir. Pedagogik texnologiyalarni musiqa ta'limiga tatbiq etish o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi muloqotni yangi bosqichga olib chiqadi. Zamonaviy o'qitish metodlari interfaol mashg'ulotlar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va integratsiyalashgan yondashuvlar orqali o'quvchilar musiqiy bilimlarni chuqur o'zlashtirish bilan birga, mustaqil fikrlash, estetik his qilish va ijodiy yondashish ko'nikmalarini ham egallaydilar. Shu bois, bugungi ta'lim jarayonida musiqa fanining o'рни beqiyosdir. U yosh avlodni milliy va umuminsoniy qadriyatlarga hurmat ruhida tarbiyalash, ularning ma'naviy barkamolligini ta'minlash hamda madaniy tafakkurini rivojlantirishda muhim vosita sifatida namoyon bo'ladi. Mazkur maqolada ana shu jarayonning nazariy asoslari, amaliy ahamiyati va samarador yo'nalishlari yoritib beriladi.

Bugungi globallashuv davrida ta'lim tizimi oldida turgan asosiy vazifalardan biri o'quvchilarda ijodiy fikrlash, estetik did va ma'naviy yetuklikni shakllantirishdir. Shu jihatdan musiqa fani ta'lim tizimining ajralmas qismi sifatida alohida e'tibor talab etadi. Statistik ma'lumotlarga ko'ra, O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi tomonidan o'tkazilgan 2023-yilgi tadqiqotlarda aniqlanishicha, interfaol pedagogik texnologiyalarni qo'llagan musiqa o'qituvchilarining 78 foizi o'quvchilarning fanlarga bo'lgan qiziqishi va faolligi ortganini qayd etgan. Bundan tashqari, 65 foiz o'quvchilar musiqa darslarida ijodkorlik va sahna madaniyatiga bo'lgan ishtiyoqi sezilarli darajada oshganini

bildirganlar. Boshqa tomondan, psixologik-pedagogik tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, musiqa darslarida zamonaviy texnologiyalar, jumladan, multimediya vositalarini qo'llash o'quvchilarning materialni o'zlashtirish darajasini 30–40 foizga oshiradi. UNESCO ma'lumotlariga ko'ra, musiqa orqali ta'lim olgan o'quvchilar tafakkur qilish, eslab qolish va emotsional barqarorlik bo'yicha boshqa fanlarda ham yuqori natijalarni namoyon etishgan. Shunday ekan, musiqa fanini o'qitishda ilg'or pedagogik texnologiyalarni tatbiq etish dolzarb masala bo'lib, bu nafaqat ta'lim sifati, balki o'quvchilarning estetik va ma'naviy kamoloti uchun ham muhim ahamiyat kasb etadi. Zamonaviy ta'lim jarayonida musiqaning tarbiyaviy, ma'naviy va psixologik ta'sir kuchini to'liq namoyon etish orqali yoshlarning dunyoqarashi, ijtimoiy faolligi va madaniyati yanada rivojlanadi.

Pedagogik texnologiyalarni musiqa faniga tatbiq etish o'quv-tarbiyaviy jarayonni zamon talablari darajasiga olib chiqishning eng muhim yo'nalishlaridan biridir. Bugungi kunda musiqa darslarini faqatgina qo'shiq aytish yoki nota o'rganish bilan cheklab bo'lmaydi. Aksincha, bu darslar orqali o'quvchilarning estetik didini, ijodiy tafakkurini, ma'naviy olamini va ijtimoiy faolligini shakllantirish maqsad qilinadi. Shu bois, musiqa fanida pedagogik texnologiyalarni qo'llash o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi o'zaro hamkorlikni kuchaytiradi, ta'lim jarayonini interfaol, qiziqarli va samarali qiladi. Pedagogik texnologiyalar bu o'qitish jarayonida aniq maqsadga yo'naltirilgan, o'quvchi shaxsini rivojlantiruvchi, o'zlashtirishni osonlashtiruvchi tizimli yondashuvdir. Musiqa ta'limida bu texnologiyalarni qo'llash o'quvchilarga musiqani nafaqat eshitish, balki uni his qilish, tahlil etish va ijro etish imkonini beradi. Masalan, "klaster", "aqliy hujum", "rol o'ynash", "konsert mashg'uloti", "jamoaviy ijro" kabi interfaol metodlar musiqa darslarida keng qo'llanilmoqda. Shuningdek, axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish musiqa fanining samaradorligini yanada oshiradi.

Multimediya vositalari, onlayn nota dasturlari, videodarslar va audio yozuvlar yordamida o'quvchilarning musiqiy eshitish qobiliyati, ritmni anglash, kuy va ohangni farqlash ko'nikmalari sezilarli darajada rivojlanadi. Bu jarayon ularni mustaqil ishlashga, izlanishga va o'z fikrini erkin ifodalashga o'rgatadi. Musiqa darslarida pedagogik texnologiyalardan foydalanishning yana bir muhim jihati — milliy qadriyatlarni singdirish imkoniyatidir.

O'zbekiston xalqining boy musiqiy merosi, an'anaviy qo'shiqlari va cholg'u asboblari orqali o'quvchilar o'z milliy ildizlariga hurmat bilan qarashni, ma'naviy merosni qadrlashni o'rganadilar. Bu esa ularning vatanparvarlik, milliy g'urur va estetik tafakkurini shakllantiradi.

Bundan tashqari, integratsiyalashgan yondashuv — ya'ni musiqa fanini boshqa fanlar bilan bog'lash — ta'lim sifatini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Masalan, tarix fanida muayyan davr musiqasi o'rganilishi, adabiyotda qo'shiq matnlarining tahlili, texnologiya darslarida esa cholg'u asboblari yasash haqida bilimlar berilishi o'quvchilarda chuqur tushuncha hosil qiladi.

Xulosa qilib aytganda, musiqa fanida pedagogik texnologiyalarni tatbiq etish — bu o'quvchilarni ijodiy fikrlashga, estetik zavq olishga, ma'naviy yetuklikka undaydigan samarali ta'lim usulidir.

Shu yo'l bilan nafaqat ta'lim sifatini oshirish, balki yoshlarning madaniy va axloqiy kamolotini ta'minlashga erishiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi to'g'risida"gi farmoni. — Toshkent, 2019.
2. Xolmatova, M. Pedagogik texnologiyalar asoslari. — Toshkent: Fan va texnologiya nashriyoti, 2021.
3. Karimova, D. Musiqa ta'limi metodikasi. — Toshkent: "O'qituvchi" nashriyoti, 2020.
4. Abdurahmonova, N. Ta'lim jarayonida interfaol metodlardan foydalanish. — Toshkent: "Iqtisod-Moliya", 2018.
5. UNESCO. Arts Education Policy Review: The Role of Music in Holistic Education. — Paris, 2022.
6. O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi. Maktab ta'limida innovatsion texnologiyalarni joriy etish bo'yicha tahliliy hisobot. — Toshkent, 2023.
7. Saidova, S. Musiqa va estetik tarbiya: nazariya va amaliyot. — Toshkent: TDPU nashriyoti, 2021.
8. Jalolov, J. Pedagogik mahorat va texnologiyalar. — Toshkent: "Ziyonet", 2020.
9. Raximov, B. Ta'limda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining o'рни. — Toshkent, 2022.
10. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Ta'lim sifatini nazorat qilish davlat inspeksiyasi ma'lumotlari. — 2023-yil statistik hisobot.